

บทคัดย่อ

ปัจจุบันภาษาเยอรมันทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะบทบาทผู้นำทางการเมืองและเศรษฐกิจในทวีปยุโรปและบทบาทมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกของประเทศเยอรมนี ในประเทศไทยแม้มีการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษา มากกว่าสามทศวรรษ แต่ในทางวิชาการยังขาดแคลนเครื่องมือพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้า คือ พจนานุกรม โดยเฉพาะพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านภาษาเยอรมันในแขนงวิชาต่าง ๆ

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์เยอรมัน-ไทยนี้เป็นพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านรัฐศาสตร์ ภาษาเยอรมัน-ไทยฉบับแรก เป็นผลของการทำวิจัยค้นคว้ากว่า 6 ปี พจนานุกรมนี้บรรจุคำศัพท์ กว่า 5600 คำ และแสดงรายละเอียดการใช้คำศัพท์และประโยคตัวอย่างกว่า 2700 รายการ

Abstract

German is increasingly important in international communication as a result of Germany's political and economic leadership in Europe and its role as an economic world superpower. Despite the fact that Germany has been taught at tertiary level for more than three decades, specialized German-Thai dictionaries, fundamental to research development are still lacking.

This first German-Thai Political Science Dictionary is a result of 6 years of research. It contains more than 5600 words and definitions, 2700 detailed usage notes and examples.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์เยอรมัน-ไทย

German - Thai Political Science Dictionary

ชูศรี มีวงศ์อุโฆษ*

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาวิชาการต่างๆ ในประเทศไทย ซึ่งยังต้องอาศัยตำราภาษาต่างประเทศ คือ การขาดแคลนหนังสืออ้างอิงพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ พจนานุกรมและสารานุกรม แม้ปัจจุบันจะมีพจนานุกรมและสารานุกรมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา นอกจากนี้พจนานุกรมและสารานุกรมที่มีการจัดทำขึ้นมาล้วนเป็นพจนานุกรมและสารานุกรมศัพท์อังกฤษแทบทั้งสิ้น

การศึกษาภาษาเยอรมันในประเทศไทยก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน แม้จะได้มีการเปิดสอนภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษามากกว่า 35 ปี แต่จนถึงปัจจุบันมีพจนานุกรมสองภาษา คือ ภาษาเยอรมัน-ไทยหรือไทย-เยอรมันเป็นพจนานุกรมศัพท์ทั่วไปเท่านั้น ส่วนพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านแทบจะไม่มีเลย¹

ในขณะที่เดียวกันภาษาเยอรมันทวีความสำคัญมากขึ้นในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยเฉพาะภายหลังการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออกและการรวมชาติเยอรมัน บทบาทผู้นำทางเศรษฐกิจและการเมืองในสหภาพยุโรป ตลอดจนการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลกของเยอรมนีเป็นสิ่งที่มิอาจปฏิเสธได้

ผู้วิจัยซึ่งได้รับมอบหมายให้สอนและเรียบเรียงตำราสอนภาษาเยอรมันเฉพาะด้านรัฐศาสตร์และประสบปัญหาการใช้คำศัพท์ในสาขาวิชานี้ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์จากภาษาต่างประเทศอื่นนอกจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเลย ได้เล็งเห็นปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมียังหนังสืออ้างอิงศัพท์เฉพาะด้านสาขาวิชานี้ภาษาเยอรมัน-ไทย จึงได้ทำการรวบรวม ศึกษาและค้นคว้าศัพท์รัฐศาสตร์ภาษาเยอรมันเรื่อยมา จนสามารถทำวิจัยเรื่องนี้สำเร็จเป็นพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์เยอรมัน-ไทยเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2539²

- * ชูศรี มีวงศ์อุโฆษ : อ.บ. จุฬา (ภาษาเยอรมัน) เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง
อ.ม. จุฬา (ภาษาและวรรณคดีเยอรมัน)
Zeugnis über ein abgeschlossenes Grundstudium in der
Angewandten Deutschen Philologie (Universität Heidelberg, Germany)
: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ พจนานุกรมศัพท์ทั่วไปที่เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ พจนานุกรมเยอรมัน-ไทยของเอลิมาร์ อนุวัฒน์ รือคก้า และพจนานุกรมไทย-เยอรมันของ รศ. ดร.อำภา โอดระกุล ส่วนพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านมีเพียงเล่มเดียว คือ พจนานุกรมศัพท์การท่องเที่ยวไทย-เยอรมันของ ผศ. ดร.วรรณภา แสงอร่ามเรือง

² ปัจจุบันพจนานุกรมฉบับนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่โดยสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่องนี้มีขั้นตอนการทำงานพอแบ่งออกได้เป็น 7 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. การศึกษาและรวบรวมศัพท์รัฐศาสตร์ภาษาเยอรมันจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
2. การคัดลอกศัพท์ภาษาเยอรมันให้เป็นระบบ รวมทั้งความหมายภาษาอังกฤษ
3. การสืบค้นหาความหมายของศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
4. การสืบค้นหาความหมายและขอบเขตการใช้ศัพท์เยอรมัน
5. การเปรียบเทียบความหมายของศัพท์เยอรมันและอังกฤษ เพื่อวิเคราะห์สรุปหาศัพท์ไทย
6. การเติมรายละเอียดทางไวยากรณ์ รายละเอียดการใช้คำศัพท์ และประโยคตัวอย่าง
7. การพิมพ์ข้อมูลศัพท์เยอรมันและศัพท์ไทยด้วยคอมพิวเตอร์

1. การศึกษาและรวบรวมศัพท์รัฐศาสตร์ภาษาเยอรมันจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมศัพท์เฉพาะด้านรัฐศาสตร์ภาษาเยอรมันจากแหล่งข้อมูล อันได้แก่

- พจนานุกรม 2 ภาษา (เยอรมัน-อังกฤษ) และพจนานุกรมหลายภาษาว่าด้วยศัพท์การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ กฎหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- พจนานุกรมและสารานุกรมภาษาเยอรมันศัพท์ด้านการเมืองการปกครอง สังคมและประวัติศาสตร์
- หนังสือภาษาเยอรมันเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ การเมืองระหว่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ
- หนังสือรายปีและหนังสืออ้างอิงด้านการเมืองโลกและเหตุการณ์ระหว่างประเทศปัจจุบัน รายชื่อหนังสือเหล่านี้จะแสดงในรายชื่อเอกสารที่ใช้ในการวิจัยท้ายบทความ

2. การคัดลอกศัพท์ภาษาเยอรมันให้เป็นระบบ รวมทั้งความหมายภาษาอังกฤษ

ในการคัดลอกศัพท์ภาษาเยอรมันให้เป็นระบบนี้มีขั้นตอนการทำงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

- 2.1 จัดทำกระดาษเก็บคำศัพท์หรือกระดาษทำงาน (working sheet)³ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนคำเยอรมันและช่องลักษณะทางไวยากรณ์ของศัพท์นั้น ส่วนที่สองจะเป็นส่วนคำภาษาอังกฤษ ส่วนที่สามเป็นส่วนการสืบค้นหาความหมายเป็นภาษาไทยจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ และส่วนสุดท้ายจะเป็นศัพท์ไทยที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้น และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้

³ กระดาษทำงานเพื่อการจัดเก็บคำศัพท์และข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำในการจัดทำจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี มุกดาประกร แห่งสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยใคร่จะแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงอีกครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้

2.2 คัดเลือกคำศัพท์ภาษาเยอรมันจากเอกสารวิชาการที่ได้ทำการศึกษารวบรวมในขั้นตอนที่หนึ่ง โดยให้ความสำคัญกับศัพท์พื้นฐานในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ตลอดจนด้วยคำสำนวนสำคัญที่ใช้กับศัพท์นั้น ทั้งนี้หากเป็นศัพท์ที่เก็บจากพจนานุกรม 2 ภาษา หรือหลายภาษาที่มีภาษาอังกฤษรวมอยู่ด้วยก็จะเก็บคำแปลภาษาอังกฤษด้วย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้นหาความหมายในภาษาไทยต่อไป ส่วนคำศัพท์จากเอกสารวิชาการภาษาเยอรมันเล่มอื่น ๆ ที่ไม่มีคำแปลภาษาอังกฤษก็จะคัดเลือกรวมไว้เช่นกัน แต่คำศัพท์ในกลุ่มหลังนี้จะต้องสืบหาความหมายเป็นภาษาอังกฤษเสียก่อน เพื่อการวิเคราะห์สรุปหาศัพท์ไทยในขั้นตอนต่อไป

2.3. คัดลอกคำศัพท์เหล่านั้น ทั้งศัพท์ที่มีคำแปลและไม่มีคำแปลภาษาอังกฤษลงในกระดาษทำงาน ตามลำดับตัวอักษร A ถึง Z ตลอดจนเติมด้วยคำสำนวนสำคัญที่ใช้กับศัพท์เหล่านี้หากมี ดังตัวอย่างคำว่า "Abgeordnete"

Abgeordnete	deputy, delegate ; (parl) representative, Member of Parliament
: ehemaliger A.	former deputy, ex-deputy
: parteiloser A.	independent deputy/representative

หากมีด้วยคำสำนวนสำคัญที่ใช้กับคำศัพท์ก็จะใส่ไว้ท้ายศัพท์นั้นเลย รวมทั้งต้องเผื่อที่ไว้สำหรับเติมประโยคตัวอย่างและด้วยคำสำนวนที่อาจจะพบเพิ่มในภายหลัง

3. การสืบค้นหาความหมายของศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ในการสืบค้นหาความหมายของคำศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยได้สืบค้นหาความหมายในเอกสารวิชาการ ซึ่งพอจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

- กลุ่มพจนานุกรมและสารานุกรม กลุ่มพจนานุกรมจะประกอบด้วยพจนานุกรมศัพท์ทั่วไป และศัพท์เฉพาะด้านรัฐศาสตร์ รวมทั้งศัพท์ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งพจนานุกรมและสารานุกรมส่วนใหญ่เป็นพจนานุกรมและสารานุกรมสองภาษา คือ อังกฤษ-ไทย บางส่วนเป็นพจนานุกรมและสารานุกรมภาษาเดียว คือ อังกฤษ-อังกฤษ

- กลุ่มตำราและหนังสือวิชาการ

ในการสืบค้นหาความหมายของศัพท์อังกฤษ ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการดังนี้

- สืบค้นหาความหมายของคำศัพท์ในเอกสารกลุ่มแรก กล่าวคือ ในพจนานุกรมและสารานุกรมสองภาษา : อังกฤษ-ไทย โดยให้ความสำคัญกับศัพท์ที่บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถานเป็นหลัก พร้อมกับเก็บความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมและสารานุกรมเล่มอื่นด้วย ทั้งนี้เพื่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในภายหลัง

- หากศัพท์อังกฤษใดไม่พบในเอกสารกลุ่มแรก หรือพบความหมายแล้ว แต่ความหมายยังคลุมเครือหรือแตกต่างจากความหมายของศัพท์เยอรมันมาก ซึ่งจำเป็นต้องสืบค้นหาความหมายเพิ่มเติม ก็จะตรวจสอบหาความหมายในพจนานุกรมและสารานุกรมอังกฤษ-อังกฤษและ/หรือในเอกสารกลุ่มที่สองต่อไป คือ กลุ่มตำรา หนังสือวิชาการ รวมทั้งในหนังสือรายปี วารสารและสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

4. การสืบค้นหาความหมายหลักและขอบเขตการใช้ศัพท์เยอรมัน

คำศัพท์เยอรมันแต่ละคำมีความหมายกว้างและหลายหลากไม่เท่ากัน ศัพท์บางคำที่ใช้ทั้งในภาษาทั่วไปและภาษาเฉพาะด้าน หรือศัพท์บางคำเป็นศัพท์เฉพาะด้านเท่านั้น ดังนั้นการตรวจสอบหาความหมายและขอบเขตการใช้ศัพท์เหล่านั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้วิจัยได้สืบค้นหาความหมายและขอบเขตการใช้ศัพท์เยอรมันในพจนานุกรมและสารานุกรมภาษาเยอรมันศัพท์เฉพาะด้านรัฐศาสตร์และศัพท์ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และในพจนานุกรมและสารานุกรมศัพท์ทั่วไปเป็นหลัก ซึ่งหนังสือเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้ใช้เป็นแหล่งเก็บข้อมูลคำศัพท์เยอรมันในขั้นตอนที่หนึ่งมาแล้ว นอกจากนี้ยังใช้หนังสือและตำราภาษาเยอรมันด้านรัฐศาสตร์ประกอบการสืบค้นหาความหมายด้วย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อสรุปหาศัพท์ไทย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลความหมายของศัพท์เยอรมันจากการสืบค้นในขั้นตอนที่สี่ และความหมายของศัพท์อังกฤษที่ได้สืบค้นเป็นภาษาไทยในขั้นตอนที่สามมาเปรียบเทียบกัน เพื่อวิเคราะห์สรุปหาศัพท์ไทยโดยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 หากศัพท์เยอรมันมีความหมายตรงกับความหมายของศัพท์อังกฤษที่ได้สืบค้นเป็นภาษาไทยแล้ว ก็จะใช้ศัพท์บัญญัติหรือนิยามภาษาไทยที่หามาได้เป็นศัพท์ไทย หากมีหลายสำนวนที่คล้ายคลึงกัน จะใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน โดยเฉพาะศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่สอง (พ.ศ. 2536) เป็นหลัก ศัพท์ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับลัทธิการเมือง การปกครอง ชื่อประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ดังตัวอย่าง

- **Demokratie = democracy = ประชาธิปไตย** (ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, หน้า 49)

- **Autokratie = autocracy = อัตตาธิปไตย**

ศัพท์คำนี้มีการถอดศัพท์เป็นภาษาไทยและใช้หลายสำนวนที่ไม่แตกต่างกันนัก เป็นต้นว่า

ลัทธิอัตตาธิปไตย (ดิเรก ชัยนาม, *การทูตเล่มหนึ่ง*, หน้า 452)

การปกครองโดยคนคนเดียว (ติน ปรัชญพฤทธิ์, *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*, หน้า 32)

เอกาธิปไตย (สอ เสถบุตร, *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย*, หน้า 10)

อัตตาธิปไตย (*ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*, หน้า 14)

อัตตาธิปไตย (สังข์ พัธโนทัย, *พจนานุกรม ศัพท์การเมืองอังกฤษ-ไทย*, หน้า 115)

หลังจากเปรียบเทียบข้อมูลของทั้งศัพท์เยอรมันและศัพท์อังกฤษว่ามีความหมายตรงกันแล้ว ก็จะเป็นการคัดเลือกคำไทยที่เหมาะสม ในกรณีนี้คำไทยที่ใช้กันอยู่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน จึงขอใช้ศัพท์ที่บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถานเป็นตัวหลัก ดังนั้น คำว่า **Autokratie** จึงได้รับการบัญญัติว่า **อัคราธิปไตย**

- ชื่อประเทศ

Botsuana : Republik Botsuana = Botswana : Republik of Botswana

= **ประเทศบอตสวานา : สาธารณรัฐบอตสวานา**

(ทั้งนี้ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศราชบัณฑิตยสถานเรื่องกำหนดชื่อทวีป ประเทศ เมือง หลวง มหาสมุทร ทะเล และเกาะ ฯลฯ , หน้า 14)

5.2 ศัพท์ภาษาเยอรมันที่เกี่ยวกับสถาบัน องค์กร หรือเหตุการณ์ในประเทศเยอรมนี ออสเตรีย หรือสวิตเซอร์แลนด์โดยเฉพาะ ในภาษาอังกฤษส่วนใหญ่จะใช้วิธีการทับศัพท์และอธิบายขยายความเพิ่มในวงเล็บหรือใช้การอธิบายศัพท์ และเนื่องจากศัพท์เยอรมันเหล่านี้มีการอ้างอิงในหนังสือหรือตำราวิชาการไทยน้อยมาก ดังนั้นการบัญญัติหรือนิยามศัพท์เหล่านี้เป็นภาษาไทยจึงมีน้อยตามไปด้วย

ในกรณีเช่นนี้หากสืบค้นแล้วไม่พบการใช้ศัพท์เหล่านี้และการบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะใช้การอธิบายความ ซึ่งส่วนใหญ่จะอธิบายให้สั้นและชัดเจน และพยายามหลีกเลี่ยงการทับศัพท์ เพราะศัพท์เหล่านี้ไม่เป็นที่รู้จักของคนไทยเลย การทับศัพท์ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจแต่ประการใด จะขอยกตัวอย่างของศัพท์ในกลุ่มนี้สัก 2 ตัวอย่าง

- **Bundestag** = the Bundestag (lower house of the German Parliament)

จะบัญญัติเป็นภาษาไทยว่า **สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน**

- **Ältestenrat** = Council of Elders

(im Bundestag)

ศัพท์คำนี้หมายถึง คณะกรรมาธิการชุดหนึ่งในสภาผู้แทนราษฎรเยอรมัน ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภาผู้แทนราษฎร และประสานการทำงานของพรรคต่างๆ ในสภาองค์กรนี้ไม่มีในระบบรัฐสภาไทย จึงไม่มีศัพท์เฉพาะใช้ ในกรณีนี้หากใช้การวิีแปลจะได้คำไทยว่า "สภาหรือคณะผู้อาวุโส" ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เพราะองค์กรนี้ประกอบด้วยตัวแทนของพรรคต่างๆ ในสภา โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานขององค์กรนี้ ในกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การอธิบายความ ดังนั้น **Ältestenrat** จึงมีความหมายภาษาไทยว่า "คณะกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎรเยอรมัน มีหน้าที่สนับสนุนการทำงานของประธานสภา และประสานการทำงานระหว่างพรรคต่างๆ ในสภา โดยมีประธานสภาเป็นประธานคณะกรรมาธิการ"

5.3 ศัพท์เยอรมันที่มีขอบเขตความหมายไม่ตรงกับศัพท์อังกฤษที่มีการบัญญัติใช้ในภาษาไทย เป็นต้นว่า มีความหมายที่กว้างกว่า ดังตัวอย่าง

ศัพท์คำว่า **Hochkommissar** = high commissioner = ข้าหลวงใหญ่ (ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, หน้า 78 และในพจนานุกรมศัพท์การเมือง อังกฤษ-ไทย ของสังข์ พัดโนทัย, หน้า 613)

เมื่อสืบค้นหาความหมายของศัพท์คำนี้ในพจนานุกรมศัพท์อังกฤษ-อังกฤษเพิ่ม จะได้ความหมาย อีก 1 ความหมาย คือ High Commissioner = person who represents a Commonwealth country in another Commonwealth country, having the same rank and the same duties as an ambassador (*Dictionary of Government and Politics*. P.H. Collin, 1988, p. 97)

ส่วนในภาษาเยอรมัน **Hochkommissar** มีความหมายสำคัญ 3 ความหมาย คือ

- ข้าหลวงที่ปกครองดินแดนอาณานิคม
- หัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตระหว่างประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ
- องค์การของสันนิบาตชาติ หรือสหประชาชาติ ซึ่งปฏิบัติภารกิจพิเศษ เช่น ข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

เมื่อเปรียบเทียบความหมายของศัพท์ทั้งสองภาษาจะเห็นว่าศัพท์เยอรมันมีขอบเขตการใช้ หรือความหมายที่กว้างกว่าศัพท์อังกฤษที่มีการบัญญัติใช้ในเมืองไทย ดังนั้นในการเลือกศัพท์ไทยเพื่อให้ ความหมายของ **Hochkommissar** ผู้วิจัยจึงขออนุญาตศัพท์คำนี้เป็น 3 ความหมายข้างต้น

5.4 กลุ่มศัพท์เยอรมันซึ่งแม้จะมีคำแปลหรือการถ่ายศัพท์เป็นภาษาอังกฤษแล้ว สืบค้นไม่พบ การใช้ในภาษาไทย ศัพท์กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นชื่อองค์การระหว่างประเทศ หรือ ชื่อประเทศที่เพิ่งก่อตั้ง หรือก่อตั้งมานานแล้ว แต่ได้มีการเปลี่ยนชื่อทางการ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในขององค์การ หรือประเทศนั้น

ในกรณีเช่นนี้จะตรวจสอบที่มาหรือพัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ หรือการก่อตั้ง ตลอดจนการยุบเลิกของประเทศต่าง ๆ ในหนังสือรายปีประเภท Almanac หรือหนังสืออ้างอิง เกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศหรือการเมืองโลก ถ้าเป็นไปได้จะตรวจสอบทั้ง 2 ภาษาว่าตรงกันหรือไม่ หากพบว่าตรงกันแล้วก็จะสามารถบัญญัติชื่อองค์การระหว่างประเทศ หรือชื่อประเทศใหม่เป็นภาษาไทย ได้โดยการแปล เป็นต้นว่า

Lateinamerikanische Integrationsassoziation (LAIA/ALADI)

= Latin American Integration Association

จากการสืบค้น ALADI เป็นองค์การที่สืบทอดมาจากองค์การ LAFTA (สมาคมการค้าเสรี-ลาตินอเมริกา) ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออนุญาตชื่อองค์การนี้ว่า "สมาคมบูรณาการแห่งลาตินอเมริกา" และให้ ข้อมูลเพิ่มเติมในวงเล็บ ดังนี้

Lateinamerikanische Integrations- สมาคมบูรณาการแห่งลาตินอเมริกา
assoziation (LAIA/ALADI) (ก่อตั้งเมื่อปีค.ศ. 1980 เดิมคือ สมาคมการค้าเสรี
 ลาตินอเมริกา)

ส่วนองค์การระหว่างประเทศที่ยุบเลิกไปแล้ว แต่ยังคงความสำคัญต่อวิวัฒนาการการเมืองโลก
 ในปัจจุบัน ก็จะต้องเก็บศัพท์นี้ไว้และจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมในจุดนี้ในวงเล็บ เช่น

Organisation des Warschauer Paktes องค์การกติกาสัญญาวอร์ซอ
 (1955-1991) <die> (ค.ศ. 1955-1991)
Völkerbund <der> สันนิบาตชาติ (ค.ศ. 1919-1946)

สำหรับประเทศที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ตลอดจนชื่อทางการที่ถูกต้อง ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลในหนังสือ
 ประเภท Almanac หรือหนังสือเกี่ยวกับการเมืองโลกปัจจุบัน ส่วนชื่อทางการภาษาไทยใช้วิธีสอบ
 ถามกระทรวงการต่างประเทศหรือดูประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๘. การเติมรายละเอียดทางไวยากรณ์ รายละเอียดการใช้คำศัพท์และประโยคตัวอย่าง

๘.๑ การเติมรายละเอียดทางไวยากรณ์

ศัพท์เยอรมันในงานวิจัยมีทั้งที่เป็นคำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ พจนานุกรมนับออก
 รายละเอียดทางไวยากรณ์ของศัพท์เฉพาะที่เป็นคำนามและคำกริยา ดังนี้

คำนาม จะให้รายละเอียดทางไวยากรณ์ 2 ประการหลัก คือ เพศและรูปพหูพจน์ของศัพท์
 ตลอดจนข้อสังเกตการใช้รูปพหูพจน์ของศัพท์คำนั้น ๆ เช่น ไม่มีรูปพหูพจน์ (ohne Plural). มักใช้รูป
 พหูพจน์ (meist Plural) รายละเอียดจะปรากฏในวงเล็บ <...> หลังคำศัพท์ ดังตัวอย่าง

Faschismus <der; o. Pl.> ลัทธิฟาสซิสต์

รายละเอียดในวงเล็บระบุว่า Faschismus เป็นศัพท์เพศชายและไม่มีรูปพหูพจน์

Votum <das; Voten u. Vota> คะแนนเสียง ; มติ

รายละเอียดในวงเล็บชี้บ่งว่า "Votum" เป็นศัพท์เพศกลางและมีรูปพหูพจน์ 2 รูป คือ Voten
 และ Vota

คำกริยา จะระบุรายละเอียดทางไวยากรณ์ 3 ประการหลัก คือ

ก. ประเภทของคำกริยาตามลักษณะการผัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- schwaches Verb (sw. V.)
- starkes Verb (st. V.)
- unregelmäßiges Verb (unr. V.)

ข. รูปกริยาช่วยใน Perfect Tense จะใช้ "haben" หรือ "sein"

ค. การเป็นคำกริยา trennbare Verb คือ คำกริยาที่มีอุปสรรคแยกจากคำกริยาได้ โดยการ
 ขีดเส้นใต้คำอุปสรรคนั้น ดังตัวอย่าง

: **beilegen** <sw. V.; hat> โกล่เกลี่ย ; ระงับ (ข้อพิพาท)

รายละเอียดในวงเล็บชี้บ่งว่ากริยาคำนี้เป็นกริยา schwaches Verb ใช้กริยาช่วย "haben" ใน "Perfect Tense" และเป็นคำกริยากลุ่ม trennbare Verb

: **vertreten** <st. V.; hat> แทน, เป็นตัวแทน ; ปฏิบัติหน้าที่แทน

รายละเอียดทางไวยากรณ์ชี้บ่งว่าคำกริยานี้เป็นคำกริยา starkes Verb และใช้กริยาช่วย "haben" ใน Perfect Tense

6.2 การเติมรายละเอียดการใช้คำศัพท์และประโยคตัวอย่าง

นอกเหนือจากการให้รายละเอียดทางไวยากรณ์ของคำศัพท์แล้ว ผู้วิจัยยังได้เติมศัพท์สำนวนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์และประโยคตัวอย่างเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้พจนานุกรมเล่มนี้สามารถใช้ศัพท์ได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และใช้ถูกต้องขอบเขตความหมายของศัพท์

ศัพท์บางคำผู้วิจัยให้ประโยคตัวอย่าง เช่น

ศัพท์ **Zweidrittelmehrheit** <die; -en> คะแนนเสียงข้างมากสองในสาม

ประโยคตัวอย่าง : *Für Verfassungsänderungen ist eine Zweidrittelmehrheit erforderlich.*

= การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องการคะแนนเสียงข้างมากสองในสาม

ศัพท์บางคำจะมีทั้งประโยคตัวอย่างและรายละเอียดการใช้คำศัพท์ ซึ่งแสดงการใช้ศัพท์นี้กับคำคุณศัพท์และคำกริยาหรือคำนาม ทั้งนี้เพื่อแสดงขอบเขตความหมายของศัพท์ให้ชัดเจน เช่น

ศัพท์ **Zustimmung** <die; -en> ความเห็นชอบ, ความเห็นพ้อง, ความยินยอม

ประโยคตัวอย่าง : *Das Parlament erteilt einem völkerrechtlichen Vertrag seine Zustimmung.*

= รัฐสภาให้ความเห็นชอบแก่สนธิสัญญาระหว่างประเทศ

: *Schweigen gilt als Zustimmung.*

= การเงียบถือเป็นการยินยอม

รายละเอียดการใช้คำศัพท์ :

: allgemeine Z. finden

ได้รับความเห็นชอบโดยทั่วไป

: seine Z. verweigern

ปฏิเสธที่จะให้ความเห็นชอบ

: einhellige Z.

ความยินยอมเป็นเอกฉันท์

: schriftliche Z.

ความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษร

: stillschweigende Z.

ความยินยอมโดยปริยาย

ประโยคตัวอย่างและรายละเอียดการใช้คำศัพท์เหล่านี้ส่วนใหญ่รวบรวมจากพจนานุกรม สารานุกรม และหนังสือเกี่ยวกับสาขาวิชาศาสตร์ภาษาเยอรมัน มีประโยคตัวอย่างบางส่วนแต่งขึ้นเอง โดยเฉพาะประโยคที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองปัจจุบันหรือการเมืองในประเทศไทย

7. การพิมพ์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

ผู้วิจัยพิมพ์ข้อมูลภาษาเยอรมัน อันได้แก่คำศัพท์ ประโยคตัวอย่างและรายละเอียดการใช้คำศัพท์ และความหมายในภาษาไทยอันประกอบด้วยคำศัพท์ นิยาม และคำอธิบายต่างๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Word Version 6.0

การนำเสนอคำศัพท์ในพจนานุกรม

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์เยอรมัน-ไทยนี้บรรจุคำศัพท์ รวมทั้งสิ้นกว่า 5,600 คำ มีรายละเอียดการใช้คำศัพท์ และประโยคตัวอย่างกว่า 2,700 รายการ

รูปแบบการนำเสนอคำศัพท์พอจะอธิบายแยกเป็นข้อได้ดังนี้

1. คำศัพท์จัดเรียงในลักษณะศัพท์เดี่ยวตามลำดับตัวอักษร A ถึง Z มีศัพท์ 2 ประเภทที่จะจัดเรียงในลักษณะศัพท์ตั้ง ศัพท์รอง โดยยึดลำดับตัวอักษรของศัพท์ตั้งเป็นหลัก ได้แก่

- ชื่อประเทศต่างๆ จะเป็นศัพท์ตั้งโดยมีคำคุณศัพท์ของชื่อประเทศนั้นๆ เป็นศัพท์รอง ทั้งนี้เพื่อให้ชื่อประเทศและคำคุณศัพท์ของประเทศนั้นได้อยู่ด้วยกัน ไม่ถูกแยกโดยหลักตัวอักษร

- คำประสม (Kompositum) ซึ่งขึ้นต้นด้วยศัพท์ตั้งที่มีการนำเสนอก่อนหน้านั้น จะเป็นศัพท์รองของศัพท์นั้น คำประสมเหล่านี้จะพิมพ์เป็นตัวดำ (bold) เช่นเดียวกับศัพท์ตั้ง และอยู่ห่างจากแนวศัพท์ตั้ง 3 ตัวอักษร และหากมีมากกว่า 1 ศัพท์จะมีการจัดเรียงศัพท์รองเหล่านี้ตามลำดับตัวอักษรอีกทีหนึ่ง ดังตัวอย่าง

Thron <der; -e>	ราชบัลลังก์
Thronbesteigung <die; -en>	การขึ้นครองราชย์
Thronerbe <der; -n>	รัชทายาท, ผู้สืบราชสันตติวงศ์
...	
Thronverzicht <der; -e>	การสละราชสมบัติ

ส่วนคำประสมที่คำต้นไม่ได้มีการนำเสนอเป็นศัพท์ตั้งก่อนหน้านั้น จะจัดเรียงเป็นศัพท์ตั้งเดี่ยว เช่นเดียวกับศัพท์อื่น ๆ

2. รายละเอียดทางไวยากรณ์ของศัพท์ กล่าวคือ ของคำนามและคำกริยา ซึ่งได้อธิบายอย่างละเอียดในหัวข้อวิธีการดำเนินงานวิจัยข้อ 6.1. จะปรากฏหลังศัพท์นั้นในเครื่องหมายวงเล็บ < > ดังตัวอย่าง

Gesandte <der; -n>	อัครราชทูต
abdanken <sw. V.; hat>	สละบัลลังก์, สละตำแหน่ง(ระดับสูง)

3. รายละเอียดการใช้คำศัพท์และประโยคตัวอย่างจะอยู่หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) และอยู่ห่างจากแนวศัพท์หลัก 6 ตัวอักษร ประโยคตัวอย่างจะพิมพ์ด้วยตัวเอน คำศัพท์ในประโยคตัวอย่างจะปรากฏเต็มรูป ส่วนในรายละเอียดการใช้คำศัพท์ คำศัพท์นั้นจะปรากฏในรูปอักษรย่อ โดยมีเครื่องหมายมหัพภาค (.) กำกับ แต่หากมีรูปแตกต่างจากศัพท์ที่ตั้งที่แสดงจะปรากฏเต็มรูป ดังตัวอย่าง

Gewalt <die; -en>	อำนาจ; กำลัง, ความรุนแรง
: <i>Alle Gewalt geht vom Volk aus.</i>	อำนาจทั้งปวงมาจากประชาชน
: <i>gesetzgebende G.</i>	อำนาจนิติบัญญัติ
: <i>richterliche G.</i>	อำนาจตุลาการ
: <i>vollziehende G.</i>	อำนาจบริหาร

demokratisch <Adj.>	
: <i>demokratisches Bewußtsein</i>	สำนึกทางประชาธิปไตย

4. การนำเสนอความหมายของศัพท์ในภาษาไทย หากศัพท์เยอรมันมีความหมายในภาษาไทยหลายความหมาย แต่ความหมายเหล่านั้นใกล้เคียงกัน จะค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) หากมีความหมายแตกต่างกันจะค้นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;) ดังตัวอย่าง

Land <das; -er>	ประเทศ : มลรัฐในสหพันธรัฐ
mächtig <Adj.>	ทรงอำนาจ, ทรงอิทธิพล

5. ชื่อประเทศจะนำเสนอคู่กับชื่อเรียกเป็นทางการ โดยมีเครื่องหมายทวิภาค (:) ค้น และมีคำคุณศัพท์ของประเทศนั้นเป็นศัพท์รอง ดังตัวอย่าง

Thailand : Königreich Thailand	ประเทศไทย : ราชอาณาจักรไทย
thailändisch <Adj.>	เกี่ยวกับประเทศ ภาษาหรือวัฒนธรรมไทย

6. ชื่อองค์การระหว่างประเทศและหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ โดยทั่วไปจะให้รายละเอียดทางไวยากรณ์เฉพาะรูปเพศเท่านั้น เพราะชื่อเหล่านี้ตามปกติมักไม่มีรูปพหูพจน์ หากมีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชื่อองค์การระหว่างประเทศหรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ เป็นต้นว่าการยุบเลิกหรือการเปลี่ยนแปลงชื่อทางการ จะแสดงข้อมูลเพิ่มเติมนี้ในวงเล็บ () หลังคำศัพท์เยอรมันและหรือคำอธิบายศัพท์ในภาษาไทย

Organisation über Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa (OSZE) <die>	องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (เดิมคือ การประชุมว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (KSZE) เปลี่ยนชื่อตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1995)
---	--

อักษรย่อชื่อองค์การระหว่างประเทศที่นำเสนอในพจนานุกรมมีทั้งที่เป็นอักษรย่อภาษาเยอรมัน และภาษาอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ แม้ชื่อองค์การระหว่างประเทศนั้นจะเป็นภาษาเยอรมันก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความนิยมใช้คำย่อเหล่านั้นในภาษาเยอรมัน เช่น ตัวอย่าง

Wirtschaftskommission der	คณะกรรมการธิการเศรษฐกิจภูมิภาคยุโรป
Vereinten Nationen für Europa	(คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม
(ECE)	แห่งสหประชาชาติ)
Konferenz über Sicherheit und	การประชุมว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือ
Zusammenarbeit in Europa	ในยุโรป
(KSZE)	

หากอักษรย่อชื่อองค์การระหว่างประเทศปรากฏเป็นศัพท์เดี่ยว ไม่ได้อยู่ร่วมกับชื่อเป็นทางการขององค์การนั้นและมีการนำเสนอชื่อองค์การระหว่างประเทศนั้นที่อักษรตัวอื่น อันเป็นอักษรต้นของชื่อทางการขององค์การนั้น จะใช้เครื่องหมาย -----> ชี้ให้เปิดดูชื่อไทย ที่ชื่อเรียกเป็นทางการขององค์การนั้น เช่น ตัวอย่าง

APEC -----> Asiatisch-Pazifische Wirtschaftskooperation

ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาที่ผู้วิจัยประสบในระหว่างการทำวิจัยพอจะประมวลเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านเวลา

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยหัวข้อใหญ่ที่มีเนื้อหากว้างและครอบคลุมหลายสาขาวิชาย่อย เช่น สาขาการปกครอง การบริหารธุรกิจ การต่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ฯลฯ จึงต้องใช้เวลามากในการศึกษารวบรวมและค้นคว้าคำศัพท์ ตลอดจนในการสืบค้นเพื่อหาความหมายและนิยามในภาษาไทย ผู้วิจัยได้เริ่มทำงานวิจัยนี้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2533 และทำสำเร็จในระหว่างการลาปฏิบัติราชการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการเป็นเวลาหนึ่งปี กล่าวคือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2538 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539

2. ปัญหาด้านเอกสาร

เอกสารที่ผู้วิจัยใช้ในการทำวิจัยมีทั้งที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมัน ปัญหาที่ประสบ คือ ความไม่เพียงพอของเอกสารเหล่านี้ในท้องสมุด โดยเฉพาะเอกสารวิชาการภาษาเยอรมัน และเอกสารภาษาไทยซึ่งศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศเยอรมัน โดยเฉพาะเรื่องทางการเมือง และการปกครอง ทั้งนี้เพราะภาษาเยอรมันยังไม่แพร่หลายในประเทศไทยและหัวข้อวิจัยเป็นหัวข้อเฉพาะด้าน นอกจากนี้ปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ประสบ คือ หนังสืออ้างอิงพื้นฐานด้านการเมืองระหว่างประเทศยังไม่ทันสมัยและครอบคลุมถึงเหตุการณ์โลกปัจจุบัน

3. ปัญหาด้านเงินทุน

การทำวิจัยลักษณะนี้จำเป็นต้องใช้เงินทุนมาก เพื่อ

- การจัดซื้อเอกสารข้อมูลและเอกสารสืบค้นที่ทันสมัยและมีเนื้อหาครอบคลุมถึงปัจจุบัน
- การว่าจ้างผู้ช่วยวิจัยและใช้จ่ายในการว่าจ้างพิมพ์งาน
- การจัดซื้ออุปกรณ์การพิมพ์งานวิจัย โดยเฉพาะเครื่องพิมพ์คอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับงาน
- การว่าจ้างผู้ชำนาญการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการจัดเก็บข้อมูลของงานวิจัยให้ถูก

ต้องกับลักษณะงานและเก็บข้อมูลไว้สำหรับการทำวิจัยต่อเนื่องในภายหลัง เช่น งานวิจัยเรื่องนี้อาจจัดเก็บข้อมูลไว้ทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ภาษาไทย-เยอรมันหรือการเติมภาษาอื่น ๆ เพิ่มในงานพจนานุกรมนี้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจที่อยากจะทำวิจัยเพื่อจัดทำพจนานุกรมลักษณะนี้ ดังนี้

1. การทำงานเป็นกลุ่มคงจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องเวลาได้ และในการทำพจนานุกรมซึ่งมีหัวข้อใหญ่ และมีเนื้อหาหลักณะสหสาขาวิชาเช่นนี้ควรมีผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการในสาขาวิชานั้นร่วมอยู่ด้วยหรือเป็นที่ปรึกษา

2. การขอเงินทุนวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่การว่าจ้างผู้ช่วยวิจัย การจัดซื้อเอกสารเพื่อประกอบการทำวิจัย การซื้ออุปกรณ์การพิมพ์ ไปจนถึงการว่าจ้างผู้ชำนาญการเขียนโปรแกรมการพิมพ์ที่เหมาะสมกับงานวิจัย

3. การไปค้นคว้าเพิ่มเติมในต่างประเทศ ในระหว่างการทำวิจัยผู้วิจัยควรจะได้มีโอกาสไปรวบรวมค้นคว้าหาเอกสารวิชาการเพิ่มเติมด้วยตนเองในต่างประเทศ โดยเฉพาะการไปสืบค้นข้อมูลและหาเอกสารวิชาการในห้องสมุดในประเทศที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะได้ความรู้เพิ่มเป็นอย่างมาก อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยของตน

เอกสารที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้หนังสือ ตำราและเอกสารวิชาการต่าง ๆ ในการทำวิจัยเรื่องนี้ใน 2 ลักษณะใหญ่ ดังที่ได้บรรยายอย่างละเอียดข้างต้น กล่าวคือ

- ใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับเก็บคำศัพท์ภาษาเยอรมัน
- ใช้เป็นแหล่งค้นความหมายของคำศัพท์ ทั้งศัพท์เยอรมันและอังกฤษ เพื่อการวิเคราะห์สรุปรูป

หาคำไทยในขั้นตอนสุดท้าย

เนื่องจากเอกสารวิชาการเหล่านี้จำนวนหนึ่งได้ใช้ประโยชน์ในทั้ง 2 ลักษณะ โดยเฉพาะกลุ่มพจนานุกรมและสารานุกรม ผู้วิจัยจึงขอประมวลรายชื่อเอกสารที่ใช้ประกอบการทำวิจัยทั้ง 2 ลักษณะเข้าด้วยกัน และเสนอรายชื่อเอกสารแบ่งตามภาษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเอกสารภาษาเยอรมันและอังกฤษ และกลุ่มเอกสารภาษาไทย

เอกสารภาษาเยอรมันและอังกฤษ

เอกสารภาษาเยอรมันและอังกฤษที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- Aktuell* 94. Das Lexikon der Gegenwart. Jubiläums-Ausgabe. Dortmund: Harenberg Lexikon-Verlag, 1993.
- Andersen, Uwe, und Woyke, Wichard (Hrsg.). *Handwörterbuch Internationale Organisationen*. Opladen: Leske und Budrich, 1985. (UTB für Wissenschaft : Uni-Taschenbücher 1299)
- Andersen, Uwe, und Woyke, Wichard (Hrsg.). *Handwörterbuch Internationale Organisationen*. 2.Aufl. Opladen: Leske und Budrich, 1995. (=UTB 1299)
- Back, Harry ; Cirullies, Horst ; und Marquard, Günter. *polec. Dictionary of politics and economics. Dictionaire de politique et d'conomie. Lexikon für Politik und Wirtschaft*. 2., verbesserte u. erweiterte Aufl. Berlin: Walter de Gruyter, 1967.
- BBC English Dictionary*. London: BBC English and HarperCollins Publishers Ltd, 1993.
- Beck, Reinhart. *Sachwörterbuch der Politik*. 2., erweiterte Aufl. Stuttgart : Kröner Verlag, 1986. (Kröners Taschenausgabe Bd. 400)
- Binder, Gerhart. *Grundwissen. Grundgesetz*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag, 1984.
- Brockhaus Wahrig Deutsches Wörterbuch in 6 Bänden*. Hrsg. v. Gerhard Wahrig, Hildgard Krämer u. Harald Zimmermann. Wiesbaden, Stuttgart : F.A. Brockhaus, Deutsche Verlagsanstalt, 1980.
- Bundeszentrale für politische Bildung (Hrsg.). *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*. Textausgabe. Stand : Juni 1993. Bonn : Bundeszentrale für politische Bildung, 1993.
- Burke, John. *Osborn's Concise Law Dictionary*. 6th Edition. London: Sweet&Maxwell, 1976.
- Buttress, F.A. *World Guide to Abbreviations of Organizations*. 9th edition. Glasgow: Blackie and Son Ltd., 1991.
- Collin, P.H. *Dictionary of Government and Politics*. Teddington: Peter Collin, 1988.
- Creifelds, Carl (Hrsg.) *Rechtswörterbuch*. Unter Mitarb. von Dieter Guntz u.a. 6., neubearb. Aufl. München: Beck, 1981.
- Der Fischer Weltalmanach 1992*. Hrsg. v. Dr. Mario von Baratta. Frankfurt a.M.: Fischer Taschenbuch Verlag, 1991.
- Der Fischer Weltalmanach 1994*. Hrsg. v. Dr. Mario von Baratta. Frankfurt a.M.: Fischer Taschenbuch Verlag, 1993.

- Der Fischer Weltalmanach 1995.* Hrsg. v. Dr. Mario von Baratta. Frankfurt a.M.: Fischer Taschenbuch Verlag, 1994.
- Der Große Duden Bd. 5 : Fremdwörterbuch.* Bearb. v. Karl-Heinz Ahlheim unter Mitw. v. zahlreichen Fachgelehrten u. weiteren Mitarbeitern der Dudenredaktion. 2., verbesserte u. vermehrte Aufl. Mannheim : Bibliographisches Institut, 1966.
- Derbyshire, J Denis and Derbyshire, Ian. *Chambers Political Systems of the World.* Edinburgh: Chambers, 1989.
- Dietl, Clara-Erika. *Wörterbuch für Recht, Wirtschaft und Politik.* Teil II Deutsch-Englisch. Unter Mitarb. von Egon Lorenz, Anneliese A. Moss u. Wiebke Buxbaum. 3. Aufl. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1988.
- dtv-Brockhaus-Lexikon in 20 Bänden.* Mannheim, München: F.A.Brockhaus, Deutscher Taschenbuch Verlag, 1982.
- Duden *Deutsches Universalwörterbuch.* Hrsg. u. bearb. v. Wiss. Rat u. d. Mitarb. d. Dudenred. unter Leitung von Günther Drosdowski. Wien, Zürich: Bibliographisches Institut, 1983.
- Dunner, Joseph (ed.). *Dictionary of Political Science.* Totowa: Littlefield, Adams & Co, 1970.
- Evans, Graham a. Newnham, Jeffrey. *The Dictionary of World Politics. A Reference Guide to Concepts, Ideas and Institutions.* New York London Toronto Sydney Tokyo Singapore: Harvester Wheatsheaf, 1990.
- Glossary of international Treaties in French, English, Spanish, Italian, Dutch, German and Russian.* Compiled and arranged by Yvette Renoux. Amsterdam, London, New York: Elsevier Publishing Company, 1970.
- Haensch, Günther. *Wörterbuch der internationalen Beziehungen und der Politik.* systematisch und alphabetisch. Deutsch. English. Französisch. Spanisch. 2., völlig neubearbeitete und erweiterte Aufl. München: Max Hueber Verlag, 1975.
- Harenberg Lexikon der Gegenwart.* Aktuell'96. Hrsg. v. Bodo Harenberg. Dortmund : Harenberg Lexikon Verlag, 1995.
- Harrap's Dictionary of Law & Society.* London : Harrap Books Ltd, 1989.
- Irvin, Lind (Ed.). *Encyclopedia of Associations. International Organizations.* 25th edition. Detroit London: Gale Research Inc., 1991.
- Kammer, Hilde, und Bartsch, Elisabet. *Jugendlexikon Politik.* Reinbek : Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1974. (rororo handbuch 6183)

- Landshut, Siegfried, und Wolfgang, Gaebler. *Politisches Wörterbuch*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1958.
- Langenscheidts Großwörterbuch der Englischen und Deutschen Sprache*. *Der Kleine Muret-Sanders* Deutsch-Englisch von Heinz Messinger und der Langenscheidt-Redaktion. 4. Aufl. Berlin, München, Wien, Zürich, New York : Langenscheidt, 1988.
- Model, Otto; Creifelds, Carl; und Lichtenberger, Gustav. *Staatsbürger-Taschenbuch*. 26., neubearb. Aufl. München: Beck, 1992.
- Osmanczyk, Edmund, Jan. *The Encyclopedia of the United Nations and International Relations*. 2nd Edition. New York Philadelphia London : Taylor and Francis, 1990.
- Plano, Jack, and Olton, Roy. *The international Relations Dictionary*. Third Edition. Santa Barbara and Oxford: ABC-CLIO, 1982.
- Ploetz, Karl. *Hauptfaden der Weltgeschichte*. 26. Aufl. Bielefeld: A.G. Ploetz Verlagsbuchhandlung, 1950.
- Roberts, Geoffrey K. *A dictionary of political analysis*. London : Longman, 1971.
- Rota, Franco P. *Leitfaden zur internationalen Politik*. Eine Skizze und Praxis der politischen Entwicklung. 3., aktualisierte Aufl. München: tuduv-Verlag, 1992. (tuduv-Studien Reihe Politikwissenschaften Bd. 12)
- Schülerduden Die Geschichte*. Hrsg. v. d. Fachred. d. Bibliogr. Inst. Bearb. von Wilfried Forstmann. 2., durchges. Aufl. Mannheim, Wien, Zürich: Duden-Verlag, 1988.
- Schülerduden *Politik und Gesellschaft**. Hrsg. v.d. Fachred. d. Bibliogr. Inst. Bearb. v. Hede Prehl. 2., überarb. und verb. Aufl. Mannheim, Wien, Zürich: Bibliographisches Institut, 1985.
- Schülerduden Politik und Gesellschaft*. Hrsg. v. Fachred. des Bibliographischen Instituts. Bearb. von Hans Boldt. 3., überarb. Aufl. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1992.
- Smirnov, Alexander (Translator). *What's what in World Politics*. A reference book. Moscow: Progress Publishers, 1987.
- Spaull, Hebe. *The New ABC of Civics*. A dictionary of Terms used in connection with Parliament, local authorities, courts of law, Diplomacy and the United Nations. Revised edition. London : Rockliff Publishing Corporation, 1957.
- Taschenbuch zur Geschichte*. Teil I : Geschichte im Überblick. Teil II : Grundbegriffe zur Geschichte. Bearb. von Erich Goerlitz u. Joachim Immisch. Paderborn : Ferdinand Schöningh, 1991.

The Europa Year Book 1984. A World Survey. Volume I. London : Europa Publications Limited, 1984.

The World Almanac And Book of Facts 1994. Robert Famighetti (Ed.). New Jersey : Funk & Wagnalls Corporation, 1993.

Woyke, Wichard (Hrsg.). *Handwörterbuch Internationale Politik.* 5. aktualisierte u. erweiterte Aufl. Opladen : Leske und Budrich, 1993. (UNI-Taschenbücher 702)

เอกสารภาษาไทย

เอกสารภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีรายชื่อดังต่อไปนี้

กฎหมายระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

กมล สนธิเกษตริน. *คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2521.

กมลชัย รัตนสกวางค์. *หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดี, 2537.

กระมล ทองธรรมชาติ. *การเมืองระหว่างประเทศ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

กระมล ทองธรรมชาติ. ผู้รวบรวม. *การเมืองและการปกครอง.* กรุงเทพฯ : แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

"การแยกประเทศยูโกสลาเวีย." *นิตยสารสกุลไทย* 40, 2080 (2537) : 90.

"การล่มสลายของสหภาพโซเวียต." *นิตยสารสกุลไทย* 40, 2045 (2536) : 92.

เกษม อุทยานิน. *รัฐศาสตร์.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

โกศล โสภาคย์วิจิตร. *พจนานุกรมกฎหมายอังกฤษ-ไทย.* กรุงเทพฯ : สำนักงานที่ปรึกษากฎหมายฟาร์อีสต์, 2525.

คณิน บุญสุวรรณ. *ภาษาการเมืองในระบอบรัฐสภา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2533.

คณิน บุญสุวรรณ. *ศัพท์รัฐสภา* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บทวิจารณ์พิมพ์, 2520.

คำรณ อินธนูไชย. *EG: มหาอำนาจใหม่ของโลก บทบาทสู่ศตวรรษใหม่ของประชาคมยุโรป.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยบรรณ, 2535.

จรรยา สุภาพ. *สารานุกรมรัฐศาสตร์.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

จรรยา สุภาพ. *หลักรัฐศาสตร์ ฉบับพื้นฐาน.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

จุมพต สายสุนทร. *คำแปลความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ความตกลงซึ่งเป็นผลของการเจรจาอนุสัญญาของแกตต์.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537.

จุมพต สายสุนทร. *คำอธิบายกฎหมายทะเลว่าด้วยอาณาเขตทางทะเล.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536.

จักรทิพย์ นาดสุภา. *กฎหมายระหว่างประเทศ.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2511.

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2523.
- ณรงค์ ลินสวัสดิ์. *การเมืองระหว่างประเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2529.
- ดิเรก ชัยนาม. *การทูต*. เล่มหนึ่ง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2502.
- ดิเรก ชัยนาม. *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. เล่ม 1 และ 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511.
- ดำรง ธรรมารักษ์. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ติน ปรัชญพฤทธิ และอิสระ สุวรรณบล. *ปทานุกรมการบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, 2514.
- เอียรชัย เอี่ยมวรเมธ. *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, 2530.
- นรมิตี เศรษฐบุตร. *บรรณาธิการ. พฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศของสหภาพโซเวียต*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. *คำอธิบายวิทยากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ : รัฐธรรมนูญเยอรมัน*. กรุงเทพมหานคร :
โครงการตำราฯ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่องกำหนดชื่อทวีป ประเทศ เมืองหลวง
มหาสมุทร ทะเล และเกาะ และเรื่องการเขียนชื่อจังหวัด เขต อำเภอและกิ่งอำเภอ*. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, 2533.
- ประทุมพร วัชรเสถียร. *กลาสโนสต์-เปเรสตรอยก้า: กอร์บาซอฟ ปฏิรูป*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2532.
- ประทุมพร วัชรเสถียร. *ยุโรปตะวันออก ความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต*. กรุงเทพฯ : การเวก, 2521.
- ประมวลศัพท์สนธิสัญญา ศัพท์กฎหมายระหว่างประเทศ และศัพท์ทางเทคนิคทางด้านสนธิสัญญา กฎหมาย
การเมืองและการทูตต่างๆ*. กรุงเทพฯ : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ,
2528.
- ประสิทธิ์ เอกบุตร. *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง เล่ม 1 สนธิสัญญา*. กรุงเทพมหานคร : โครงการ
ตำราคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ปิก นาดจ่านง. "บทความร่วมสนับสนุนยู เอ็น โอ 192 ประเทศในโลกนี้". *สยามรัฐ* (31 ตุลาคม 2537) : 7.
- ปิก นาดจ่านง. "บทความร่วมสนับสนุนยู เอ็น โอ 192 ประเทศในโลกนี้". *สยามรัฐ* (1 พฤศจิกายน 2537) : 7.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2538.
- พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : เพื่อนพิมพ์, 2537.

- พจนานุกรมศัพท์ทหารอังกฤษ-ไทย ฉบับใช้ร่วมสามเหล่าทัพ พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษาวิจัย
กระทรวงกลาโหม, 2533.
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
ราชบัณฑิตยสถาน, 2532.
- พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร. พจนานุกรมการอนุญาโตตุลาการพร้อมดัชนี (Dictionary of Arbitration with Index)
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2536.
- พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร. พจนานุกรมกฎหมายลาติน-ไทย (Latin-Thai Law Dictionary). กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
2537.
- พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร. PENTALINGUAL LAW DICTIONARY รวมศัพท์กฎหมายสำคัญ 5 ภาษา.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 1993.
- ไพโรจน์ ชัยนาม. สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ. ภาค 1 ความนำทั่วไป. โครงการตำราชุดตำรา
ลำดับที่ 5. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2524.
- ไพโรจน์ ชัยนาม. อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. รวมนิพนธ์บางส่วนของ
ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสองสยาม, 2538.
- มณีนัย รัตนมณี. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2513.
- มณีนัย รัตนมณี. จารุณี สุนทรสารทูล และลีดา สอนศรี. คู่มือองค์การระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- มังกร ชัยชนะดารา. วิธีดำเนินการประชุมแบบรัฐสภา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิติ ดิงศักดิ์ย์. กรุงเทพมหานคร : คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพมหานคร :
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. บรรณาธิการ. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- วิทย์ เทียงบูรณธรรม. พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย (อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ). กรุงเทพมหานคร : สำนัก-
พิมพ์สุริยบรรณ, 2536.
- วิทยากร เขียงกูล. พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลึก, 2532.
- วิทยากร เขียงกูล. ศัพท์การบริหารจัดการ (Dictionary of Management). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เน็ยฟ้า,
2536.
- วิทยากร เขียงกูล. ศัพท์เศรษฐกิจ ธุรกิจ การเงินและการธนาคาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เน็ยฟ้า, 2536.

- ศัพท์บัญญัติอังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน. 2530.
- ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน. 2529.
- ศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน. 2536.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. ยุโรป : ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ. 2538.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. รวมยุโรป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ. 2536.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี 2000 (Vision Thailand 2000). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน. 2538.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. สงครามเขตการค้า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะเนชั่น. 2536.
- สมพงษ์ เกษมลิน, และจรรยา สุภาพ. ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2520.
- สมพงศ์ ชูมาก. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- สมพงศ์ ชูมาก. องค์การระหว่างประเทศ สันนิบาตชาติ สหประชาชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533.
- สมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสหประชาชาติ. กรุงเทพฯ : สมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย กระทรวงการต่างประเทศ. 2532.
- สอ เสถบุตร. New Model English-Thai Dictionary. 2 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. 2535.
- สังข์ พัดโนทัย. ปทานุกรมศัพท์การเมือง อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา. 2511.
- สุรชาติ บำรุงสุข. อาวุธนิวเคลียร์กับการเมืองโลก. กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529.
- อรณี นวลสุวรรณ. พัฒนาการของประชาคมยุโรปตั้งแต่ค.ศ. 1980. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2531.
- อรุณ ภาณุพงศ์. การทูตและการระหว่างประเทศ. การบรรยายพิเศษโครงการติเรกชยันตเมโฆเรียม เลคเชอร์ ซีรีส์ ปีการศึกษา 2529 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามรัฐ. 2530.
- อุทัย หิรัญโต. พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย : อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2525.
- อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2524.
- อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. 2526. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สยามรัฐ. 2530.
- ชาร์วีบี, แจ็ค. การเมืองและการปกครองของอังกฤษ. แปลโดย คณิน บุญสุวรรณ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2523.